

С Т А Н О В И Щ Е

от проф. д-р Пламен Митев

за дисертационния труд на Доника Цановска-Шнеевайс

на тема „Роля и дейност на драгоманите. Австрийският клон на фамилията Теста през втората половина на XVIII в. – първата половина на XIX в.”

за присъждане на образователната и научна степен „доктор” в професионално направление 2.2. История и Археология

От години драгоманската институция привлича интереса на специалистите по история на Османската империя. За съжаление, сред имената на изследователите на тази проблематика няма да открием, поне досега, представители на родната балканистика. В този смисъл, решението на доц. д-р Мария Баръмова да насочи своята докторантка към проучване на известната и влиятелна драгоманска фамилия Теста е похвално, защото избраната тема не само се вписва в научните дирения на утвърдените османистични школи в Европа, а и защото разкрива нови, напълно непознати страници от живота и делата на знакови представители на тази фамилия.

Дисертационният труд на Доника Цановска-Шнеевайс е в обем от 215 стр. и е структуриран в увод, четири глави, заключение, 6 приложения и библиография. Използваният проблемно-хронологичен подход е удачен, а времевият обхват на изследването е добре аргументиран. Авторката е използвала богат и разнообразен изворов материал, като особено ценни за проучването са сведенията за фамилията Теста, които тя е успяла да издири в Австрийските държавни архиви и в различни старопечатни издания. Достойнство на труда е и доброто познаване и критичното осмисляне на научната литература по темата (вкл. и по-новите публикации). Коректно са открити и използвани досегашните постижения на всеки изследовател, който е проучвал драгоманите в Османската империя, а съществуващите дискуссионни и недоизяснени аспекти на тяхната дейност са очертани ясно и напълно обосновано.

Основните и безспорни приноси на Доника Цановска-Шнеевайс бих обособил в следните пет направления:

- подробното изясняване на произхода, историята и клоновете на фамилията Теста;

- открояването на Бартоломеус I като основоположник на австрийския клон на фамилията Теста и проследяването на неговите конкретни заслуги за отстояване интересите на Хабсбургската империя на Балканите; подробно са описани най-важните аспекти от професионалната дейност на Бартоломеус I; уточнени са предпоставките за неговото кариерно издигане; реконструирани са любопитни щрихи от ежедневието на драгоманите в Константинопол през XVIII век; специално внимание заслужават наблюденията и коментарите на Доника Цановска-Шнеевайс за ролята на Бартоломеус за запазване на добрите отношения между двете империи в контекста на действията на видинския отцепник Осман Пазвантоглу;

- уточняването на различни факти от дейността на следващите две поколения от наследниците на Бартоломеус I (Йохан Антон Теста, Каспар Теста, Бартоломеус III фон Теста и Хайнрих фон Теста);

- разкриване на мрежите на влияние на представителите на фамилията Теста в продължение на повече от едно столетие; подробно са обяснени предпоставките и отделните етапи на процеса на формиране и укрепване на драгоманските мрежи за влияние в Османската империя; специално внимание е отделено на генеалогичните връзки между Теста и отделни венециански, френски и английски драгомански фамилии като Салваджо (Венеция), де Негри (Франция), Дане (Франция и Англия), Фортис (Венеция и Франция), Форнети (Франция); по примера на Елизабет Теста е показан стремежът на фамилията да се обвързва и с представители на австрийската аристокрация, което гарантира укрепването на позициите на семейството в обществения живот на Хабсбургската империя;

- включването в научно обращение на непознат и неизползван до момента документален материал за дипломатическите отношения между Хабсбургската и Османската империи.

Доника Цановска-Шнеевайс има 3 публикации по темата на докторската си теза. Участвала е с доклади и в 9 научни конференции. Според представените документи

отговаря на всички изисквания на ЗРАСРБ и на Правилника за неговото приложение, както и на заложените в съответните нормативни документи минимални наукометрични показатели. Авторефератът отразява коректно структурата, съдържанието, основните изводи и приносите на дисертационния труд. Всичко това ми дава основание убедено да препоръчам на Уважаемото научно жури да присъди на Доника Цановска-Шнеевайс образователната и научна степен „доктор”.

проф. д-р Пламен Митев

София, 15. 05. 2024 г.